

Gostujoče pero

Kdaj bomo imeli evropske plače?

Slovenski delavec je glasoval za Evropsko unijo, ker se je nadejal tudi evropskih plač. Počasnejša rast plač, ki kaže, da bomo povprečne italijanske plače dobili šele čez deset, avstrijske pa celo čez dvajset let, zahteva radikalnejšo sindikalno akcijo. Še posebno, ker smo se njihovim cenam oziroma življenjskim stroškom že povsem približali. « Tako približno so, časovno dokaj usklajeno, predstavniki raznih sindikalnih združenj v Sloveniji predstavili temeljna programska izhodišča pred bližajočimi se sindikalnimi volitvami.

Pravzaprav je bilo le vprašanje časa, kdaj bodo sindikalni voditelji v Sloveniji prišli na dan z radikalnejšimi zahtevami po višjih plačah. Zavedajo se, da so nekatere vlade pred in med predsedovanjem Evropski uniji bolj prijazne do volivcev in pripravljene na občutnejše kompromise. V Sloveniji so za sindikalni populizem ugodne tudi pogoste volitve – tudi v samih sindikalnih organizacijah. In omeniti moramo še relativno visoko gospodarsko rast, višjo dobičkonosnost podjetij, nizko inflacijo, prevzem evra in krepitev ugleda Slovenije po svetu. Seveda nikomur ne gre odrekati legitimnosti pri zahtevanju višjih plač. Navsezadnje je boj za višje plače eno najpomembnejših področij delovanja sindikatov v vseh državah EU. Toda skrbi nam povzročajo za lase privlečeni argumenti, s katerimi sindikalisti opravičujejo svoje zahteve in pričakovanja, in še bolj resne posledice, ki bi jih za slovensko gospodarstvo povzročilo povečanje plač na način, kakršnega zahtevajo.

Po njihovem naj bi povsod po Uniji plače naraščale vsaj tako hitro kakor produktivnost, zato je nadaljnje vztrajanje slovenske plačne politike, češ da plače naraščajo hitreje od inflacije, a počasneje od produktivnosti, po mnenju sindikatov nesprejemljivo.

Plače v Uniji zaostajajo za produktivnostjo

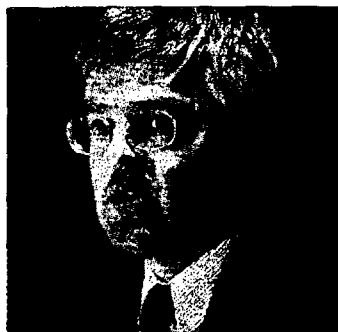
V resnici pa v večini držav Unije plače že od leta 2002 zaostajajo za produktivnostjo – v povprečju za več kot pol odstotka. Le v nekaterih tržno dobro stoječih dejavnostih (in seveda v posameznih podjetjih) naraščajo plače hitreje – predvsem zaradi uspešnega poslovanja, ponekod pa tudi zaradi močnega pritiska sindikatov. Tako naj bi bil IG metal v Nemčiji »zaslužen« ne le za hitro rast plač v nemški kovinski industriji, am-

pak tudi za hitrejše zmanjševanje delovnih mest v tej industriji. Tudi v Sloveniji smo bili deležni teh posledic, saj so podjetja dobila več naročil. Sposobni smo namreč izdelati tisto, kar so še pred leti po občutno višjih cenah izdelovali v sami Nemčiji.

Ob strani puščam vse argumente, da produktivnost ne bi smela biti merilo za rast plač, saj je odvisna od številnih, z delom povsem nepovezanih dejanj, kakršna so na primer investicije, tržne razmere itd. Sindikati so si to, kako hitro naj bi naraščale plače v EU, kratko malo izmislili za svoje nastope in zahteve v Sloveniji.

Kaj omogoča nadaljnji gospodarski razvoj

Delodajalci v Sloveniji smo podpirali plačno politiko, da mora biti rast plač v skladu s trendom rasti inflacije in produktivnosti. Toda le primerno zaostajanje rasti plač za produktivnostjo omogoča nadaljnji gospodarski razvoj in daje možnosti za naložbe v nove tehnologije, inovacije, nove trge in nova znanja. Posledično seveda takšen razvoj zagotavlja tudi nova kakovostna delovna mesta. V Sloveniji je bila zato ciljna politika

SAMO HRIBAR MILIČ

začasni predsednik Gospodarske zbornice Slovenije (GZS)

zaostajanje plač za vsaj eno odstotno točko za rastjo produktivnosti. Čeprav nam tega v vseh letih ni uspelo realizirati, ker imamo ob veliki, centralni regulaciji rasti plač še rast plač po panogah in podjetjih.

Kljub temu so plače v Sloveniji rasle hitreje kakor inflacija. Razlike med menedžerskimi in delavskimi plačami se niso povečevale in ostajajo med najmanjšimi v Uniji. Realno se je povečevala tudi minimalna plača. V Sloveniji živimo (vsaj v materialnem smislu) bolje kot kdaj doslej. Razen stanovanj za vse pomembne življenjske

artikle delamo manj kot pred desetimi in bistveno manj kot pred dvajsetimi leti.

Seveda ni moj namen, da bi pričeval posameznike, da so njihove plače dovolj visoke. Z vidika vsakega človeka je plača praviloma prenizka, tudi za večino zaposlenih v vsej Evropski uniji. Še manj je moj cilj, da bi zagovarjal Slovenijo kot državo, ki bo konkurenčna zaradi nizkih plač. Toda pri trenutnih gospodarskih gibanjih bo preteklo še veliko let, preden bomo imeli možnosti za italijanske ali avstrijske plače. In to ne zato, ker bi bili sindikati zanič in nezmožni izboriti višje plače ali pa delodajalci preveč sebični, da bi dali delavcem, kar jim pripada. Kratko malo ne moremo deliti tistega, česar nismo ustvarili. Edina prava razvojna pot Slovenije temelji na višji dodani vrednosti. To pa bomo dosegli le z več inovativnosti, odprtosti, znanja in tudi več dela.

Kako nevarna je lahko za Slovenijo sindikalistična razvojna strategija, potrjuje izračun, kaj bi pomenila višja rast plač v Sloveniji. Predpostavimo, da bi plače v Sloveniji od leta 2000 rasle v skladu s produktivnostjo. To bi v šestletnem obdobju pomenilo za skoraj

desetino višjo rast plač. Če to upoštevamo za vseh 740.000 zaposlenih v Sloveniji, bi to samo v letu 2007 povzročilo skoraj milijardo evrov višjo maso plač. To pa bi bilo skoraj 40 odstotkov lanskoletnega neto dobička slovenskega gospodarstva.

Še vedno veliko podjetij posluje z izgubo

Vsi se strinjamo, da problem plač ni le stroškovno-računovodski, da je predvsem razvojno-menedžerski. Ampak tudi tisti strokovni in politični krogi, ki podpirajo sindikalne zahteve po višji rasti plač, ne morejo prezreti, da bi bile kratkoročno posledice pospešene rasti plač za številna slovenska podjetja katastrofalne. In tudi za javni sektor, ki bi se hitro pridružil kosilu. Čeprav je bil lani v Sloveniji dosežen zelo dober poslovni rezultat – najvišja dobičkonosnost podjetij doslej, najvišja dodana vrednost, največji neto dobiček itd. –, smo hkrati še vedno imeli skoraj 13.000 podjetij, ki so poslovala z izgubo. In še več podjetij, ki dosegajo nižjo dodano vrednost od povprečne in jim stroški dela predstavljajo več kot tretjino vseh odhodkov.

V vseh teh podjetjih bi skok plač povzročil šok oziroma pospešeno prestrukturiranje z zapiranjem delovnih mest in podjetij. Tudi če bi sprejeli to ali kakšno drugo teorijo, ki bi pospešila prestrukturiranje – posledice bi bile tako velike, da bi se nanje morali mnogo bolje pripraviti. V tem trenutku pa nam še sprejemljivih idej, kako bi v takšnem primeru ravnali, ni uspelo uskladiti. Celotič, kakršnemu koli dinamiziranju in fleksibiliziranju trga dela v Sloveniji izjemno močno nasprotujejo – ne le sindikati. Šok povišanja plač pa bi povzročil mnogo večjo fleksibilnost na trgu dela kot predlagane delodajalske spremembe zakona o delovnih raz-

Le primerno zaostajanje rasti plač za produktivnostjo omogoča nadaljnji gospodarski razvoj in daje možnosti za naložbe v nove tehnologije, inovacije, nove trge in nova znanja. Posledično seveda tak razvoj zagotavlja tudi nova kakovostna delovna mesta.

merjih. Številna delovna mesta bi kratko malo izginila, tako absolutna kot strukturna brezposelnost pa bi se močno povečali.

Namesto sklepa

Moramo si natočiti čistega vina. Plače v zadnjem desetletju naraščajo hitreje, kakor so izposlovali v pogajanjih z nami sindikati. Zato, ker so v podjetjih, kjer delajo dobro, sami ocenili, da le motivirani in tudi dobro plačani delavci lahko zagotavljajo konkurenčnost. Navijanje najnižjih osnovnih plač, kot to poskušajo sindikati, in celo obljubljanje evropskih plač pa ni le demagoško prazna obljuba, ampak tudi neposredni napad na številna delovna mesta. Visoki dobički in tudi visoke menedžerske nagrade v nekaterih podjetjih ne morejo zagotoviti višjih plač vsem in še posebno ne tistim, ki delajo v podjetjih z izgubami ali nizko dodano vrednostjo.

Do evropskih plač nas loči še veliko let in te poti ne morejo skrajšati ne politični prevrati in še manj sindikalni karieristi s predlaganimi plačnimi revolucijami. Skrajša jo lahko le strpen, na znanju temelječi razvoj. Tega smo doslej razmeroma uspešno dosegali tudi na podlagi strpnega socialnega dialoga in konsenza.